

VALIDACE VYBRANÝCH OŠETŘOVATELSKÝCH INTERVENČÍ V RÁMCI KURRIKULA SESTER OBLAST DOKUMENTACE

ARCHALOUSOVÁ Alexandra; POLEDNÍKOVÁ Ľubica;
SLAMKOVÁ Alica

*Katedra ošetrovatelství, Fakulta sociálních věd a zdravotnictví,
Univerzita Konštantina Filozofa v Nitre*

ABSTRAKT

Cíl: Cílem výzkumné studie bylo validovat ošetrovatelské intervence sestrami/expertkami, které splňují Fehringova kritéria experta. Zjistit, které ošetrovatelské intervence expertky považují za významné, tedy hlavní a vedlejší, a které za nevýznamné. *Metody:* Měřicí nástroj vycházel z Fehringova modelu validity diagnostického obsahu DCV – *Diagnostic Content Validity Model* (Fehring, 1987). Ke každé položce (ošetrovatelské intervenci) byla přiřazena významnost na Likertově škále od 1 do 5 (1 – žádná významnost, 2 – malá významnost, 3 – střední významnost, 4 – velká významnost, 5 - nejvyšší významnost). Hodnoceno bylo celkem 11 položek/ošetrovatelských intervencí (k nim přiřazena 1 falešná, celkem 12) oblasti/kategorie 3 Dokumentace

Modulu základní intervencí kurrikula pro přípravu sester bakalářského studijního programu Ošetřovatelství. Výzkumný soubor tvořilo 482 expertek (ve 4 podsouborech), z původních 500 slovenských a českých sester, které splňovaly Fehringova kritéria modifikovaná pro Českou a Slovenskou republiku. *Výsledky:* Za hlavní významné ošetřovatelské intervence sestry/expertky považují: Práce s ostatními složkami komplexní zdravotnické dokumentace (0.88); Orientace v ošetřovatelské dokumentaci (0.87); Znalost standardních postupů ošetřovací jednotky (0.87); Znalost organizace péče na ošetřovací jednotce (0.87); Příjem pacienta/klienta (0.87); Vizita – sesterská – předání – přebírání (0.87); Propuštění pacienta/klienta (0.86); Překladová a propouštěcí zpráva (0.86); Překlad pacienta/klienta (0.85); Seznámení klienta s vnitřními předpisy ve vztahu k ošetřovatelské péči (práva pacientů, nemocniční řád a pod.) (0.82); Asistence při lékařské vizitě (0.77). Za nevýznamné/vyřazené nepovažují položky v rozmezí VS (váženého skóre) 0.49 – 0.15 žádné. *Závěr:* Z celkového počtu 11 ošetřovatelských intervencí slovenské a české sestry/expertky považují za významné všechny položky v počtu 11 tj. 11 hlavních a 0 vedlejších ošetřovatelských intervencí. Za nevýznamné/vyřazené neoznačily žádnou validovaných ošetřovatelských intervencí v oblasti/kategorii Dokumentace Modulu základních intervencí pro kurrikulum sester.

KLÍČOVÁ SLOVA: Validace. Dokumentace. Intervence. Model DCV. Kurrikulum.

ABSTRACT

Objective: The aim of the research study was to validate nursing interventions by nurses/experts who had met Fehring's expert criteria. To find out which nursing interventions the experts consider as important, that are the main and secondary ones, and which are considered as insignificant. *Methods:* The measuring tool was based on the Fehring Diagnostic Content Validity Model (Fehring, 1987). Each item (nursing intervention) was assigned a significance on the Likert scale from 1 to 5 (1 - no significance, 2 - minor significance, 3 - medium significance, 4 - great significance, 5 - highest significance). A total of 11 items/nursing interventions (to be assigned 1fake, altogether 12) of the documentation of the module by basic intervention of the curriculum for the preparation of nurses of the bachelor study program Nursing. The research team consisted of 482 experts (in 4 subsets), from the original 500 Slovak and Czech nurses who met Fehring's criteria modified for the Czech Republic and Slovak Republic. *Results:* Nurses/experts consider the main nursing intervention as follows: Working with other parts of complex healthcare documentation (0.88); Orientation in nursing

documentation (0.87); Knowledge of standard procedures at care unit (0.87); Knowledge of care organization at care unit (0.87); Patient/client admission (0.87); Ward round – nursing (0.87); Patient/client discharge (0.86); Transfer and discharge report (0.86); Patient/client transfer (0.85); Informing client about inner regulations related to nursing care (patients' rights, hospital rules, etc.) (0.82); Assistance during medical ward round (0.77). Items of no insignificance are being considered those within the weighted score of 0.49 - 0.15. There were none of these. *Conclusion:* Of the total of 11 nursing interventions, Slovak and Czech nurses/experts consider all items in the number of 11 nursing interventions as significant out of them 11 were considered of main significance and 0 of minor significance. None of the validated nursing interventions was reported as non-significant/excluded in documentation of the core intervention module for the nursing curriculum.

KEYWORDS: Validation. Documentation. Intervention. DCV model. Curriculum.

ÚVOD

Sestry provádí klinická rozhodnutí v rámci své profese, praxe, vzdělání, administrace procesů kritického myšlení, s využitím systémů podpory postupů klinického závěru. Klasifikační systémy NIC, NOC, NANDA International mají svoji roli při zlepšování kvality péče založené na důkazech, bezpečnosti péče o klienty/pacienty a výrazně napomáhají profesionálnímu postupu při rozhodování. Zůstávají hlavní základnou znalostí pro ošetrovatelské profesionály (Brokelová, NANDA, 2015, český překlad Kudlová). V oblasti klasifikačních systému se otevírá stále větší prostor pro národní a mezinárodní spolupráci s využitím nejnovějších poznatků a jejich transferu mezi institucemi (univerzitami, fakultami, zdravotnickými zařízeními a dalšími) prezentovanými sestrami, pedagogy a studenty. Zdůrazňují se tak priority jako zajištění kvality, výuková i ekonomická efektivita, časová úspora, rychlý přenos informací mezi studenty, pedagogy a odborníky z praxe. První výstupy realizované na Slovensku v oblasti intervencí sester vznikají také na Fakultě sociálních věd a zdravotnictva Univerzity Konštantina Filozofa v Nitre v období let 2016-19 za podpory projektu Kega s názvem *Implementace ošetrovatelských intervencí do multimediálních technologií v přípravě sester* ve spolupráci s Fakultou zdravotnických studií Západočeské univerzity v Plzni. Fakulta sociálních věd a

zdravotnictva UKF v Nitře, Katedra ošetřovatelství má vysoce erudované akademické pracovníky současně s odbornou a především specializovanou způsobilostí v jednotlivých oblastech klinické praxe ošetřovatelství, kteří jsou kompetentní k vytvoření a řízení odborných týmů expertů/sester specialistek k ověření souboru ošetřovatelských intervencí zařazených do přípravy budoucích sester. Vyvíjející se stále nové požadavky praxe (Bulechek a kol., 2008, 2013), dostupné poznatky mezinárodních klasifikačních ošetřovatelských systémů (NANDA, NIC, NOC a dalších) ošetřovatelské praxe vyžadují naléhavou potřebu implementace do výuky v souladu se směrnicemi EU. Výzkumný tým se zaměřil na vytvoření souboru empiricky ověřených ošetřovatelských intervencí pro přípravu sester vedoucích k získání výstupních kompetencí z pregraduálního bakalářského studijního programu ošetřovatelství. Klinicky ověřené ošetřovatelské intervence jednotlivých oborů ošetřovatelství a výběr validizovaných ošetřovatelských intervencí umožnil vytvořit databázi ve formě odborných modulů s využitím dostupných poznatků mezinárodní klasifikace ošetřovatelských intervencí (NIC). V prvním roce řešení projektu se řešitelé mimo empirického šetření v klinické a pedagogické praxi, testování měřících nástrojů a ověřování šablon elearningového prostředí, zaměřili v souladu s harmonogramem projektu na shromáždění nejnovějších poznatků, vydefinování odborných pojmů pro moduly

ošetřovatelských intervencí, hodnotících strategií ve vztahu k cílovým výstupním kompetencím s validací ošetřovatelských intervencí Modulu základních ošetřovatelských intervencí. V následujícím období probíhaly validační procesy v akademickém a klinickém prostředí.

CÍL

Cílem výzkumu byla validace ošetřovatelských intervencí v rámci kurrikula sester bakalářského studijního programu Ošetřovatelství. Na základě výsledků pilotní studie validovat ošetřovatelské intervence Modulu základních ošetřovatelských intervencí, který obsahoval celkem 200 položek ($p=200$) ve 22 oblastech/kategoriích. Prezentovaná studie předkládá 11 ošetřovatelských intervencí oblasti/kategorie 3 Dokumentace Modulu základních ošetřovatelských intervencí ($p_3 = 11$). Cílem bylo zjistit, které vybrané ošetřovatelské intervence sestry/expertky považují za významné, tj. hlavní a vedlejší, které za nevýznamné tj. vyřazené.

SOUBOR A METODIKA

Základní charakteristika výzkumného souboru. Výzkumný soubor tvořilo 482 expertek (n=482, ve 4 podsouborech n_1, n_2, n_3, n_4) dvou zemí – ze Slovenské a České republiky. Dále z prostředí klinického (FN Nitra a FN Plzeň) a z prostředí akademického (UKF v Nitre, ZCU v Plzni). Z původních 500 slovenských a českých sester a sester/pedagogů, kteří splňovali Fehringova kritéria modifikovaná pro Českou a Slovenskou republiku, se výzkumu zúčastnilo 482 expertů, z toho 312 slovenských a 170 českých sester a sester/pedagogů. Z hlediska klinického a akademického prostředí bylo 22 sester/pedagogů a 460 sester z klinického prostředí fakultních nemocnic. V tabulkách (Tab. 1, 2, 3) prezentujeme pohlaví respondentů, vzdělání a každodenní výkon ošetrovatelských intervencí, výzkum v oblasti ošetrovatelských intervencí včetně porovnání mezi jednotlivými podsoubory expertů validace.

Tab. 1 Pohlaví respondentů

			Podsoubory (n_1, n_2, n_3, n_4)				Spolu
			PG_Plzeň	PG_Nitra	Sestry_Plzeň	Sestry_Nitra	
Pohlaví	ženy	n	11	11	152	290	464
		%	100,00%	100,00%	95,60%	96,30%	96,30%

	muži	n	0	0	7	11	18
		%	0,00%	0,00%	4,40%	3,70%	3,70%
Spolu		n	11	11	159	301	482
		%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Tab. 2 Vzdělání a každodenní výkon ošetrovatelských intervencí

			Podsoubory				Spolu
			(n ₁ , n ₂ , n ₃ , n ₄)				
			PG_Plzeň	PG_Nitra	Sestry_Plzeň	Sestry_Nitra	
Vzdělání / výkon	Mgr. /áno	n	6	0	145	257	408
		%	54,50%	0,00%	91,20%	85,40%	84,60%
	Dokt. /ne	n	5	11	14	44	74
		%	45,50%	100,00%	8,80%	14,60%	15,40%
Celkem		n	11	11	159	301	482
		%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Tab. 3 Výzkum v oblasti ošetrovatelských intervencí

			Podsoubory				Spolu
			(n ₁ , n ₂ , n ₃ , n ₄)				
			PG_Plzeň	PG_Nitra	Sestry_Plzeň	Sestry_Nitra	
	Ano	n	1	8	28	127	164

		%	9,10%	72,70%	17,60%	42,20%	34,00%
	Ne	n	10	3	131	174	318
		%	90,90%	27,30%	82,40%	57,80%	66,00%
Celkem		n	11	11	159	301	482
		%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Validační studie umožnila vyjádřit míru platnosti vybraných ošetrovatelských intervencí z celkem 22 oblastí/kategorií Modulu základních ošetrovatelských intervencí. Výzkumný tým zvolil metody obsahové analýzy a metody obsahové validace. Měřicí nástroj vycházel z Fehringova modelu validity diagnostického obsahu DCV – *Diagnostic Content Validity Model* (Fehring, 1986). Ke každé položce (ošetrovatelské intervenci) byla přiřazena významnost na Likertově škále od 1 do 5 (1 – žádná významnost, 2 – malá významnost, 3 – střední významnost, 4 – velká významnost, 5 - nejvyšší významnost). Prezentovány jsou validované ošetrovatelské intervence oblasti/kategorie 3 Dokumentace Modulu základních ošetrovatelských intervencí.

VÝSLEDKY A DISKUZE

Výsledkem šetření a zpracování dat je navržený soubor validovaných ošetrovatelských intervencí ve slovenské, české i

anglické verzi pro kurikulum sester. Validované ošetřovatelské intervence jsou v navrženém souboru kategorizovány jako významné tj. hlavní a vedlejší a dále jako nevýznamné tj. vyřazené pro kategorii/oblast 3 Dokumentace Modulu základních ošetřovatelských intervencí.

Tab.4 Validace ošetřovatelských intervencí dle VS v oblasti/kategorie 3 Dokumentace Modulu základních ošetřovatelských intervencí (p₃ =11)

Dokumentace					
	Plzeň (PG)	Nitra (PG)	Plzeň (sestry)	Nitra (sestry)	VS
Orientace v ošetřovatelské dokumentaci	0,86	0,86	0,91	0,85	0,87
Práce s ostatními složkami komplexní zdravotnické dokumentace (dekurz, laboratorní záznamy a pod.)	0,75	0,89	0,91	0,86	0,88
Znalost standardních postupů ošetřovací jednotky	0,80	0,84	0,90	0,85	0,87
Seznámení klienta s vnitřními předpisy ve vztahu k ošetřovatelské péči (práva pacientů, nemocniční řád a pod.)	0,86	0,84	0,84	0,81	0,82
Znalost organizace péče na ošetřovací jednotce	0,82	0,80	0,91	0,85	0,87
Přijem pacienta/klienta	0,93	0,93	0,89	0,86	0,87
Překlad pacienta/klienta	0,91	0,91	0,89	0,83	0,85
Propuštění pacienta/klienta	0,91	0,93	0,89	0,84	0,86
Překladová a propouštěcí zpráva	0,91	0,91	0,91	0,83	0,86
Asistence při lékařské vizitě	0,70	0,73	0,74	0,80	0,77
Vizita – sesterská – předání – přebírání	0,89	0,82	0,88	0,86	0,87

Poz. VS (vážené skóre)

Komentář: Dle výpočtu VS hodnotili experti jako nejvýznamnější: 1. Práce s ostatními složkami komplexní zdravotnické dokumentace (0.88); 2. Orientace v ošetrovatelské dokumentaci (0.87); Znalost standardních postupů ošetrovací jednotky (0.87); Znalost organizace péče na ošetrovací jednotce (0.87); Přijem pacienta/klienta (0.87); Vizita – sesterská – předání – přebírání 0.87); 3. Propuštění pacienta/klienta (0.86).

Všechny podsoubory respondentů shodně označily položky jako hlavní (akutní) tj. VS (váženého skóre) nad 0.75. Žádné jako vedlejší v rozmezí VS 0.50 – 0.75. Za nevýznamné/vyřazené nepovažují položky v rozmezí VS 0.49 – 0.15 žádné. Validace ošetrovatelských intervencí probíhala ve slovenském i českém klinickém a akademickém prostředí. Výsledky studie výzkumný tým porovnával s výsledky současných i minulých výzkumů. Studie, které by zahrnovaly i zařazení validovaných intervencí pro kurikulum (s využitím multimediálních technologií/elektronizace v akademickém i klinickém prostředí) sester jsme nezaznamenali. Zaznamenali jsme výsledky klinických studií, kde validovaly české a slovenské expertky/sestry vybrané intervence pro potřeby ošetrovatelské dokumentace v klinické praxi (s využitím multimediálních technologií/elektronizace klinického prostředí). Například Husková

v roce 2017 prezentovala validované intervenční aktivity/činnosti v navrženém souboru. Soubor kategorizuje validované činnosti jako hlavní nebo doplňkové ošetrovatelské aktivity pro plnění konkrétní intervence NIC ve sledované oblasti intenzivní péče (Husková, 2017). Jedny z prvních výsledků validace ošetrovatelských intervencí se objevily v práci Mazalové a kol. Výsledky šetření vybraných intervencí ve vztahu k diagnostice publikovala Mazalová a kol. v roce 2011 (Mazalová, 2011). Validizační studie Mazalové a kol. z roku 2013 (Mazalová, 2013) zahrnovala soubor expertek pro validaci intervencí NIC a NOC. Validovány byly intervence ve vztahu k pediatrické ošetrovatelské péči. Pro výzkum míry validity bylo užito modelů obsahové a klinické validizace podle Fehringa (Fehring, 1986, s. 180-91) implementovaného do výzkumného designu podle Carlson-Catalano a Lunney. Studie z roku 2014 Pospíšilové a kol. využila hodnocení 26 expertek pomocí ICV testu (modifikace Fehringova DCV testu). Bylo hodnoceno 895 ošetrovatelských aktivit. Z tohoto počtu nabylo 372 (41,6 %) aktivit váženého skóre 0,8 a lze je považovat za velice důležité pro plnění dané sledované intervence NIC. Nejvíce (452 což je 50,5 %) aktivit nabylo váženého skóre v rozmezí 0,79-0,50. Tyto aktivity již jsou pro plnění intervence, pod kterou jsou řazeny, méně důležité (doplňkové). Pouze 71 (7,9%) aktivit nabylo váženého skóre <0,5 a staly se netypické pro plnění dané intervence v kontextu chirurgické neintenzivní ošetrovatelské

péče na území České republiky. Dvanáct intervencí dosáhlo průměrného váženého skóre 0,8. Zbýlých 24 dosáhlo váženého skóre 0,79-0,50. Ani jedna z intervencí nedosáhla váženého skóre $<0,500$. Závěrem byl výstup jako podklad pro vznik elektronické dokumentace, která byla testována v rámci pilotního ověření elektronické dokumentace na Chirurgické klinice FN Brno v České republice. Tato dokumentace byla nadále modifikována dle požadavku sester a výsledků pilotáže. Do budoucna by prostřednictvím elektronické dokumentace mohla vzniknout rozsáhlá databáze o hospitalizovaných pacientech (Pospíšilová a kol., 2014).

ZÁVĚR

Z počtu 11 prezentovaných ošetrovateľských intervencí oblasti/kategorie 3 s názvem Dokumentace Modulu základních ošetrovateľských intervencí ($p_3=11$), z celkem 200 položek ($p=200$) ve 22 oblastech/kategoriích, slovenské a české sestry/expertky a sestry/expertky/pedagogové považujú za významné všetky položky v počtu 11 tj. 11 hlavních a 0 vedlejších ošetrovateľských intervencí. Za nevýznamné/vyřazené shodně neoznačily žádnou z validovaných ošetrovateľských intervencí v oblasti/kategorii 3 Dokumentace Modulu základních ošetrovateľských intervencí pro kurikulum sester. Všechny 482 expertek ($n=482$, ve 4 podsouborech n_1, n_2, n_3, n_4)

vyjádřilo vzácně shodu. Profesionalizace oboru Ošetrovatelství vyžaduje spolupráci s mezinárodními výzkumnými týmy v oblasti klasifikačních systému pro klinickou praxi, vzdělávání i výzkum. Validační procesy jsou jednou z cest jak zajistit vyšší profesionalizaci, kvalitní péči a odborný růst profese sestry.

POUŽITÉ ZDROJE

BULECHEK, G. M. – BUTCHER, H. K. – DOCHTERMAN, J. M. 2008. *Nursing Interventions Classification (NIC)*. 5. edit. Oxford: Elsevier. 938 s. ISBN 978-0- 323-05340-2.

BULECHEK, G. M. – BUTCHER, H. K. – DOCHTERMAN, J. M. – WAGNER, CH. 2013. *Nursing Interventions Classification (NIC)*. 6. edit. St. Louis: Elsevier. 607 p. ISBN 978-0-323-10011-3.

FEHRING, R. J. 1986. Validation diagnostic labels: standardized methodology. In *Classification of Nursing Diagnoses: Proceedings of the Sixth Conference*. St. Louis: Mosby, 1986. p. 180-91. ISBN 0-801637-66-X.

HUSKOVÁ, J. 2017. *Mezinárodní klasifikace ošetrovatelských intervencí NIC v intenzivní péči*. Olomouc. 2017. Dizertační práce. Dostupné na www.upol.cz

KRISTOFOVÁ, E. a kol. Validation of selected interventions in nursing within the curriculum of nurses – area of assessment and recording pain. *Sborník abstrakt XI. Mezinárodního symposia*, 2018. Debrecin. ISBN 978-963-490-020-7.

MAZALOVÁ, L. - MAREČKOVÁ, J. - MIKŠOVÁ, Z. - KAMENÍČKOVÁ, J. 2011. Ošetřovatelská diagnostika strachu u dětí. In *Pediatric pro praxi*. 2011, s. 434-436. Dostupné na <http://www.pediatricpropraxi.cz>.

MAZALOVÁ, L. 2013. Validizace ošetřovatelské diagnózy Strach-00148 a odpovídajících komponent NIC a NOC v pediatrické péči. Disertační práce. [online]. Olomouc, 2013. [cit. 2014.10.30.]. Dostupné na <http://www.theses.cz>

NANDA INTERNATIONAL. 2015. *NANDA International: Nursing Diagnoses. Definitions and Classification 2015-2017*. 2015. Wiley-Blackwell, USA, United Kingdom, 2015, p. 336-7. ISBN 978-1-118-91493-9.

POSPÍŠILOVÁ, A. 2014. Validace ošetřovatelských intervencí (NIC) v chirurgické ošetřovatelské péči na našem území. In *Sborník vědeckých abstrakt. Mezinárodní symposium Věda a výzkum v ošetřovatelství*. 2014. ISBN 978-80-7013-570-9.

KONTAKT

Doc. PhDr. Alexandra Archalousová, PhD.

Univerzita Konštantina Filozofa v Nitre

Fakulta sociálných vied a zdravotníctví

Katedra ošetrovatelství

Kraskova 1

Nitra

Slovenská republika

Email: aarchalousova@ukf.sk; lpolednikova@ukf.sk;

aslamkova@ukf.sk